

Εφετείο Θεσσαλονίκης: 2591/1995

Πηγή: ΕΕργΔ / Τομ.55^{ος} 1996, σελ. 967

Σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος το οποίο συνέβη σε εργαζόμενο - οικοδόμο κατά την εκτέλεση των εργασιών ανεγέρσεως οικοδομής, ο εργολάβος που είχε αναλάβει την ανέγερσή της κατά το σύστημα της αντιπαροχής, δεν θεωρείται ότι τελείωσε σχέση προστήσεως προς τον εργοδότη, αφού δεν εξαρτάται από αυτόν και επομένως ο κύριος του έργου δεν φέρει ουδεμία ευθύνη για τα πταίσματα του εργολάβου κατά την εκτέλεση του έργου, εκτός εάν είχε επιφυλάξει για τον εαυτό του τη διεύθυνση και επίβλεψη του έργου, παρέχοντας στον εργολάβο εντολές και οδηγίες ως προς τον τρόπο εκτελέσεως και εκπληρώσεως των καθηκόντων του. Στην ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών υπάγεται και η αγωγή της οικογενείας του θανόντος λόγω εργατικού ατυχήματος, με την οποία ζητείται η επιδίκαση σ' αυτήν χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης, κατά τους όρους των άρθρων 914, 928 και 932 εδ. α' Α.Κ. από τον πραγματική ή τον πλασματικό εργοδότη

Κυριότερες διατάξεις: Ν. 551/1915 άρθρα 1 και 16. Α.Κ. άρθρα 681, 688-691, 914, 922, 928 και 932 εδ. α'. Κ.Πολ.Δ. άρθρα 16 παρ.2, 663 παρ.1

Πρόεδρος: κ. ΛΟΥΚ. ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

Εισηγητής: κ. Κ. ΖΟΥΜΠΟΥΛΗΣ

Δικηγόροι: κ.κ. Μ. Μαύρος, Α. Βουτυράς

Από τις διατάξεις των άρθρων 16 παρ. 2 και 663 παρ.1 του Κ.Πολ.Δ. συνάγεται ότι στην ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών υπάγεται - εκτός των άλλων - και κάθε διαφορά μεταξύ εργοδότη και των διαδόχων του εργαζομένου που έχουν δικαίωμα από την παροχή της εργασίας του ή εξ αφορμής αυτής και επομένως η αγωγή με την οποία η οικογένεια του αποβιώσαντος από εργατικό ατύχημα ζητεί την επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης κατά τους όρους των άρθρων 914, 928 και 932 εδ. β' του ΑΚ παρά του πραγματικού ή και πλασματικού εργοδότη (βλ. Κ. Μπέη, Πολ. Δικ., τομ. 13 υπό το άρθρο 663 παρ. 2 αριθμ. 2.2. και 2.11, σελ. 354-355 και εκεί παραπομπές στη θεωρία και νομολογία). Εξάλλου,

όπως προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 46 και 591 παρ.2 του Κ.Πολ.Δ. εάν μεν το δικαστήριο είναι υλικά αναρμόδιο παραπέμπει την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστήριο αυτεπάγγελτα, εάν δε η υπόθεση δεν υπάγεται στη διαδικασία κατά την οποία έχει εισαχθεί, διατάζει την εκδίκασή της κατά τη διαδικασία σύμφωνα με την οποία δικάζεται. Στην προκειμένη περίπτωση οι ενάγοντες επικαλέστηκαν ότι ο σύζυγος της πρώτης (που αποβίωσε πριν γίνει η πρώτη συζήτηση και δεν είναι πλέον διάδικος) και πατέρας των λοιπών έπαθε εργατικό ατύχημα από το οποίο και αποβίωσε, ζήτησαν δε από τους εναγομένους εργοδότες, που δεν είχαν λάβει τα αναγκαία μέτρα ασφαλείας και από τον κύριο του έργου (οικοπεδούχο) χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης. Με αυτό το ιστορικό και αίτημα η αγωγή υπαγόταν στο Μονομελές Πρωτοδικείο και έπρεπε να δικασθεί κατά τη διαδικασία των εργατικών διαφορών, κατά την οποία και είχε εισαχθεί, το δε πρωτοβάθμιο Δικαστήριο που την απέρριψε με την αιτιολογία ότι υπαγόταν στην τακτική διαδικασία, έσφαλε, κατά τα βάσιμα παράπονα των εγκαλούντων και πρέπει να εξαφανισθεί η εγκαλούμενη απόφαση, διακρατουμένης δε της υποθέσεως να δικασθεί η αγωγή, αφού έγιναν και οι αποδείξεις.

Από τις διατάξεις των άρθρων 298, 299 και 932 ΑΚ προκύπτει ότι η αξίωση για χρηματική ικανοποίηση ένεκα ηθικής βλάβης ή εκ ψυχικής οδύνης, που οφείλεται μόνο στις ρητά από το νόμο προβλεπόμενες περιπτώσεις για ζημία μη περιουσιακή και έχει γενεσιουργό αιτία την αδικοπραξία υπό την έννοια της υπαίτιας ζημιογόνου πράξης (άρθρ. 914 Α.Κ.) μπορεί να βρει έρεισμα και στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων περί εργατικού ατυχήματος (άρθρ. 1 ν. 551/1915), αρκεί ότι τούτο οφείλεται σε ππαίσμα του εργοδότη ή των υπ'αυτού προστηθέντων προσώπων που αμέλησαν να λάβουν τα αναγκαία μέτρα ασφαλείας για προστασία της ζωής ή της υγείας των εργαζομένων (βλ. Ολ. Α.Π. 1117/1986 ΝοΒ 35, 891, Α.Π. 640/1987 ΝοΒ36, 1421, Α.Π. 1293/1984 ΕΕργΔ 44, 694, Α.Π. 800/1978 ΝοΒ 27, 724, Ολ. Α. Π. 444/1964 Αρχ. Ν. ΙΕ', 688). Προκειμένου περί του εργολάβου που αναλαμβάνει την ανέγερση οικοδομής κατά το σύστημα της αντιπαροχής, αυτός δεν θεωρείται ότι βρίσκεται σε σχέση προσθήσεως με τον εργοδότη, αφού δεν εξαρτάται από αυτόν και επομένως ο κύριος του έργου (εργοδότης - οικοπεδούχος) είναι ανεύθυνος για τα ππαίσματα του εργολάβου κατά την εκτέλεση του έργου, παρεκτός αν έχει επιφυλάξει στον εαυτό του τη

διεύθυνση και επίβλεψη του έργου, δίνοντας στον εργολάβο εντολές και οδηγίες ως προς τον τρόπο εκτέλεσης του έργου και εκπλήρωσης των καθηκόντων του, κατά τα προκύπτοντα εκ των διατάξεων των άρθρων 922, 681 και 688-691 Α.Κ. (βλ. Α.Π. 2101/1986 ΝοΒ 35, 1239, Α.Π. 1554/1980 ΝοΒ 29, 883, Α.Π. 300/1980 ΝοΒ 28, 1723). Παρέπεται από τα ανωτέρω και εκ του άρθρου 216 ΚπολΔ. ότι, για τη νομιμότητα της αγωγής, με την οποία ζητείται η καταψήφιση του κυρίου του έργου σε χρηματική ικανοποίηση για ψυχική οδύνη της οικογένειας του αποβιώσαντος από εργατικό ατύχημα, πρέπει να εκτίθεται σ' αυτήν - εκτός των άλλων και - ότι ο κύριος του έργου είχε επιφυλάξει στον εαυτό του το δικαίωμα να δίδει εντολές και οδηγίες στον εργολάβο ως προς τον τρόπο εκτέλεσης του έργου και εκπλήρωσης των καθηκόντων του, είτε ο ίδιος (ο κύριος του έργου) είτε με τρίτα πρόσωπα στα οποία είχε αναθέσει τη διεύθυνση και επίβλεψη του εκτελούμενου έργου. Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 2 έως 5, 9 και 10 του π.δ. 1073/1981 "Περί μέτρων ασφαλείας κατά την εκτέλεση εργασιών εις εργοτάξια οικοδομών κλπ", προκύπτει ότι κατά την εκσκαφή των θεμελίων προς ανέγερση οικοδομής πρέπει να λαμβάνεται πρόνοια αντιστηρίξεως των πρηνών της εκσκαφής των παρακειμένων οικοδομών, των καταστρωμάτων των οδών κλπ, προς αποφυγήν ατυχημάτων, οι εκσκαφές και αντιστηρίξεις να γίνονται με μηχανικά μέσα και πάντα τα επισφαλή τμήματα χωμάτων, λίθων κλπ, να κατακρημνίζονται, της αντιστηρίξεως πραγματοποιουμένης παραλλήλως προς την πρόοδο των εργασιών, μη απαιτουμένης μόνον εφόσον η ισορροπία των πρηνών εκσκαφής έχει εξασφαλισθεί δια καταλλήλου κλίσεως των. Τέλος, κατά τη διάταξη του άρθρου 662 ΑΚ, ο μισθωτής οφείλει να διαρρυθμίζει τα της εργασίας ως και τα του χώρου αυτής και της διαμονής, τα των εγκαταστάσεων και μηχανημάτων ή εργαλείων, κατά τρόπο ώστε να προστατεύεται η ζωή και η υγεία του εκμισθωτή.

Στην προκειμένη περίπτωση οι ενάγοντες επικαλούνται με την αγωγή τους ότι ο πατέρας τους αποβίωσε την 28.11.1992 συνεπεία εργατικού ατυχήματος που συνέβη κατά τον χρόνο που απασχολείτο με σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου στην εκσκαφή θεμελίων οικοδομής, την ανέγερση της οποίας είχε αναλάβει εργολαβικά η πρώτη των εναγομένων εργοδότρια του κατά το σύστημα της αντιπαροχής σε εκτέλεση συμβάσεως μετά του τετάρτου εναγομένου και κυρίου του έργου Α.Χ, το δε ατύχημα επήλθε γιατί ο

δεύτερος εναγόμενος και ομόρρυθμο μέλος της πρώτης, ως επιβλέπων την εκτέλεση του έργου μηχανικός, από αμέλειά του παρέλειψε την αντιστήριξη κατά την εκσκαφή των πρανών του προκειμένου καταστρώματος της οδού Ι.Π., με συνέπεια να καταρρεύσει το πρανές και να καταπλακώσει τον πατέρα τους. Ζητούν δε την καταψήφιση των ανωτέρω εναγομένων και της τρίτης τούτων, ως ομορρύθμου μέλους της πρώτης, στην καταβολή εις ολόκληρον δρχ. 600.000 στον καθένα τους και με προσωπική κράτηση του δευτέρου, της τρίτης και του τετάρτου τούτων. Με αυτό το ιστορικό και αίτημα η αγωγή, κατά των τριών εναγομένων απευθυνόμενη, είναι νόμιμη γιατί στηρίζεται στις παραπάνω διατάξεις και εκείνες των άρθρων 481, 926 εδ. α', 648 ΑΚ, 20 και 22 του Εμπ. Νόμου και 1047 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ., όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 παρ.29 του ν. 2207/1994. Κατά του τετάρτου όμως των εναγομένων και κυρίου του έργου Α.Χ. απευθυνομένη είναι μη νόμιμη και πρέπει να απορριφθεί, κατά τα εκτιθέμενα στη μείζονα σκέψη, γιατί σ' αυτήν δεν γίνεται μνεία ότι ο κύριος του έργου επιφύλαξε στον εαυτό του το δικαίωμα διεύθυνσης και επίβλεψης του έργου, με την παροχή, στον εργολάβο πρώτη εναγομένη και στα όργανά της, εντολών και οδηγιών ως προς τον τρόπο εκτέλεση του έργου και εκπλήρωσης των καθηκόντων τους.

Ο δεύτερος εναγόμενος Ι.Τ. και ο τέταρτος τούτων Α.Χ., ως οικοπεδούχος, υπέγραψαν το */1992 εργολαβικό του συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Κ.Γ, με το οποίο ο πρώτος ανέλαβε την υποχρέωση να ανεγείρει τριώροφη οικοδομή στο οικόπεδο του δευτέρου κατά το σύστημα της αντιπαροχής, έχοντας δε το προς τούτο δικαίωμα από το εργολαβικό συνέστησε, με την τρίτη εναγομένη, την πρώτη εδώ ομόρρυθμη εταιρεία, προς την οποία και εκχώρησε τα δικαιώματά του από την εργολαβική σύμβαση, αναλαβούσαν την ανέγερση της οικοδομής με βάση την προεκδοθείσα */1992 άδεια ανέγερσης. Τη μελέτη και επίβλεψη της οικοδομής ανέλαβε ο δεύτερος εναγόμενος ως Πολιτικός Μηχανικός, νόμιμος εκπρόσωπος και διαχειριστής της πρώτης, η οποία δια του νομίμου τούτου εκπροσώπου της προσέλαβε κατά την 16.11.1992, με σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου και αντί ημερομισθίου 8.000 δρχ., τον πατέρα των εναγόντων Σ.Κ., προκειμένου να τον απασχολήσει ως "καλουππί" στα θεμέλια της υπό ανέγερση οικοδομής. Όλα τα ανωτέρω συνομολογούνται από τους εναγομένους, αφού καθόλου δεν αμφισβητούνται (αρθρ. 261 Κ.Πολ.Δ).

Σε εκτέλεση της σύμβασης εργασίας, ο πατέρας των εναγόντων την 28.11.1992 και περί ώρα 13.00' εργαζόταν στην τάφρο που είχε ανοιγεί για τη θεμελίωση της οικοδομής, υπό τις εντολές και οδηγίες του παρόντος εκεί δευτέρου εναγομένου και σε βάθος 4,20 μέτρων από την επιφάνεια (χείλος) του πεζοδρομίου της οδου Ι.Κ. Η τάφρος είχε ανοιγεί με μηχανικά μέσα και η παρακείμενη οικοδομή είχε αντιστηριχθεί. Για την τελική διαμόρφωση του ορύγματος και προκειμένου να σκυροδετηθεί το τμήμα της θεμελίωσης στη νόψη επί της οδού Ι.Π. σε μήκος 10 περίπου μέτρων, ο πατέρας των εναγόντων, με άλλους δύο εργάτες, πήραν εντολή από τον δεύτερο εναγόμενο να σκάψουν με εργαλεία σε βάθος 30 περίπου εκατοστών εσωτερων της κατακορύφου του πρανούς του άνωθεν οδοστρώματος. Τούτο μετά λόγου γνώσεως καταθέτει ο μάρτυρας Μ.Κ., που εργαζόταν μαζί με τον αποβιώσαντα κατά την ώρα εκείνη, καθώς και ο επίσης εκεί εργαζόμενος κατά την ώρα του ατυχήματος Π.Π. (βλ. κατάθεσή του της 28.11.1992 και Ανθυπ/μο Α.Δ.), προκύπτει δε και από το πρόχειρο σκαρίφημα στο τέλος της από 28.11.1992 έκθεσης αυτοψίας της Επιθεωρήτριας Εργασίας Πολ. Μηχανικού Α.Π., από το οποίο εμφανίζεται ότι το πρανές της οδού Ι.Π. έχει εκσκαφεί κατακορύφως, στη βάση δε αυτού όπου εργαζόταν ο παθών η εκσκαφή αποκλίνει της κατακορύφου προς τα έσω, με κατεύθυνση κάτωθι του ύπερθεν πεζοδρομίου.

Όπως συνομολογείται και από τους μάρτυρες καθώς και την έκθεση αυτοψίας, αντιστήριξη του πρανούς στο σημείο εκείνο δεν υπήρχε, αν και επιβαλλόταν, τόσο διότι η ισορροπία του πρανούς ύψους 4,20 μ. δεν είχε εξασφαλισθεί δια καταλλήλου κλίσεώς του, αλλά τούτο είχε εκσκαφεί κατακορύφως, όσον και διότι η ισορροπία του είχε γίνει ακόμη πιο επισφαλής με την υπονόμειυσή του εκ της εκσκαφής κατά 30 πόντους εσωτερων της κατακορύφου και στη βάση του, αιτίων εκ των οποίων μπορούσε να προβλέψει ο δεύτερος εναγόμενος, ως ειδικός ότι είναι ενδεχόμενο να καταρρεύσει το πρανές. Η αντιστήριξη του πρανούς εξάλλου μπορούσε να γίνει με κάθετα μαδέρια και σωλήνες, όπως καταθέτει ο μάρτυρας Μ.Κ., ή και με άλλον τρόπο κατά τους κανόνες της τέχνης και της επιστήμης, όπως ενδεικτικά αναφέρεται στο άρθρο 4 του π.δ. 1073/1981, όπως δε βεβαιώνει ο ίδιος μάρτυρας το ατύχημα δεν θα γινόταν αν είχε γίνει η αντιστήριξη. Συνέπεια της παράλειψης αυτής του δευτέρου εναγομένου, που εκτελούσε και

επέβλεπε το έργο, ήταν να υποχωρήσει τσιμέντινος όγκος (σκαλοπάτι προϋφισταμένης καταδαφισθείσας οικοδομής από το χείλος του πρανούς του πεζοδρομίου, διαστάσεων 2,00 X 0,60 X 0,30 μέτρων και να καταπλακώσει μαζί με άλλα χώματα και πέτρες του πρανούς τον πατέρα των εναγόντων, ο οποίος αποβίωσε αυθημερόν από τα τραύματά του. Αποδεικνύεται δηλαδή ότι ο θάνατος του Σ.Κ. επήλθε εκ βιαίου συμβάντος κατά το χρόνο της εργασίας του και από την υπαίτια παράλειψη του δευτέρου εναγομένου να λάβει τα κατάλληλα μέτρα αντιστήριξης του πρανούς του οδοστρώματος της οδού Ι.Π., κατά την εκσκαφή του προς θεμελίωση της εκεί ανεγειρόμενης οικοδομής, έργο το οποίο εκτελούσε η πρώτη εναγομένη, ευθυνομένη για τις παραλείψεις των οργάνων της. Παραπέρα, αποδεικνύεται ότι ο ατυχής πατέρας των εναγόντων ήταν ηλικίας 63 ετών, έχαιρε δε άκρας υγείας, εργαζόμενος σε παρόμοιες εργασίες από 25ετίας προ του ατύχηματος και οι σχέσεις του με τα παιδιά του δεν είναι από κανένα λόγο διαταραχθεί.

Ενόψει των ανωτέρω αποδειχθέντων, το δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρή αμέλεια του εκπροσώπου της πρώτης εναγομένης, συνέπεια της οποίας ήταν το θανατηφόρο ατύχημα, την έλλειψη κάθε υπαιτιότητας του αποβιώσαντος από το ατύχημα, την ηλικία του τελευταίου και το στενό συγγενικό δεσμό των εναγόντων με αυτό, ένεκα του οποίου και των φρικτών συνθηκών υπό τις οποίες αποβίωσε βαθύ εδοκίμασαν ψυχικό άλγος, την περιουσιακή κατάσταση και την κοινωνική θέση των διαδίκων, καθώς και το σημαντικό αριθμό των δικαιούχων χρηματικής ικανοποίησης, άγεται στην κρίση ότι η επιδικαστέα σε καθένα από τους ενάγοντες εύλογη χρηματική ικανοποίηση για την ψυχική οδύνη που υπέστη από το θάνατο του πατέρα του είναι το ποσόν των 600.000 δρχ. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτή η αγωγή, ως κατά τούτο βάσιμη στην ουσία. Εξάλλου, το δικαστήριο λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες υπό τις οποίες έλαβε χώραν το ατύχημα και την ικανή οικονομική επιφάνεια των εναγόντων, άγεται στην κρίση ότι δεν είναι αναγκαία η προσωπική κράτηση του δευτέρου και της τρίτης των εναγομένων ως μέσο εκτέλεσης της παρούσας και επομένως πρέπει να απορριφθεί η αγωγή κατά το παρεπόμενο αυτό αίτημα και να καταδικασθούν οι εναγόμενοι στη δικαστική δαπάνη των εναγόντων και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας, γιατί ηπτώνται (αρθρ.176, 183 και 106 Κ.Πολ.Δ.).